

BENETAN OTE DEZENTRALIZAZIO BAT?

"Otsailaren" azken aste bi hauetan, Madrilen «Consejo Nacional del Movimiento» delakoak aztertu dituen nazloko arazo bizi eta garrantzitsuen berri eman daukute sendo erdal aldizkariek.

Harrigarritzko hitzak eman dauzkigute, mahal gainean jarriak eta aztertuak izan bide* diren problema hoiien ondorioztat: «...la intensidad, la profundidad, el ambiente y la altura de las Intenciones» esaten da toki batetan; «...Intenso en significado, de un cierto dramatismo inicial». Eta «...una segunda parte, la más extensa, pero de serenidad, de sosiego y responsabilidad» eta horrelakoak geroago.

Aztertutako puntu nagusienetakoen artean, «descentralización» eta «regionalismo» hitzen zentzuaren inguruan zenbait* gorabehera izan omen* da.

Kontsellari nazional askok alpatu dituzte hitz hоек eta berel dagozkien problemak. Bai eta «regionalismo» eta «separatismo» hitz bi hoiien artean legokeen ezberdintasuna ere. Garitano Goñi, Gibernau, Aznar Gerner, Fernández Cuesta, García Hernández, Cervia, Aizpurua, Muller eta de Abadal Jaunek batez ere, hitz hoiel buruzko problemak alpatutik, erremedio gisan liratekeen beren uste eta eritzia eman dituzte. Nazio batasuna bai, separatismoa ez; baina regionalismo eta decentralizazio zintzo batzuk bai.

Eskualde edo regio bakoltzaren berezitasunak lagundu egin behar direla esaten dute: hizkuntza, kultura, folklore edo bestelako berezitasun bitxiak errespetatu eta ez bururatu, konprenitu baliz; ezberdintasun guzti hoiien elkartasunak ekartzen baltu nazioaren benetako batasuna. Adibidez, Muller y de Abadal jaunaren hitzek hau diote: «...la incompreensión de esas peculiaridades que no otra cosa son que resultantes históricas y, por tanto, irreversibles, puesto que no dependen de la voluntad humana, sino que aman de designios de la Providencia que hemos de respetar y amar».

Aznar Gerner-ek: «Una verdadera descentralización administrativa ayudaría a resolver estos problemas». Gibernau jaunak: «La región no es un considerando artificial y discutible; es un resultado, como hecho probado por la propia historia; ... la variedad regional nos da fuerza y ha de ser nuestro mejor orgullo». Fernández Cuesta jaunak: «...es táctica equivocada atacar expresiones de las peculiaridades regionales». Garitano Goñi jaunak, «administración local, regionalismo y orden público» eta «elaboración de una nueva ley de Régimen Local» eskatu ditu.

Luze joango ginateke, argitaratu den guztia berriz orain agertu nahi bagenu. Baina bai benetan serioak direla arazo hauek, benetan eta serioki aurrera eramane nahi baldin badira.

Guza asko esan da, eta ba dirudi, zehaztasunik ez dela ikusten, edo zerbait alrean gelditzen ote den. Eskualdeetan, eta batez ere Euskal Herri hain berezi eta nortasundun honetan, bizi garenontzat, garrantzi haundia dute hitz hоек. Benetan decentralizazio zintzo eta regionalismo batetara eramaten gaituzte? Zergatik gara, edo, ni neraz behintzat, zergatik naiz horren ukakor edo pesimista? Hainbeste urtetan dena galdua izan dugulako, alegia? Edo ta azken foru titiki haren galerak izan lezakeen argi izpi zirmenik ere inon ikusten ez dugulako?

Dena dela, asko aldatu beharko du giroak, Euskal Herriak, ehunka urteetan berea izanik, galdua duen zerbait berriz eskura dezan. García Hernández kontsellari nazionalak esana: «...hay que dar a las autonomías de carácter regional toda la importancia que merecen desde el punto de vista administrativo y cultural, evitando todo motivo que pueda herir sentimientos regionales, conseguidos por la vía de la tradición y de la herencia».

Baina, esan direnak esan arren, ez al da alpatu ere egin, 1937. urte hartan Gipuzkoak eta Bizkalak galdu zuten azken foru haren hondakina? Ez ote zaio batl ere otu* eta bururatu eta esateko gogoan jarri, foru halek «por la vía de la tradición y de la herencia» genituela?

Gipuzkoako bi hiritako* Udaletxeek* (ez ote Tolosa eta Hernani?) urte oso gutti dela Espainiako Gobernuari egin zloten eskaria gogoan dugu euskaldunok, 1937.ean gure bi probintzia hauek galdu zituzten foru halek eraberritzea eskatzen zen, hain zuzen. Nafarroako Diputazioak berak, pozarren* txalotu egin zuen eskari hori. Baina gogoan dugu ere, orduan Ministro de Asuntos Exteriores-en Fraga Iribarne jaunaren erantzuna: «La historia es irreversible». Eta harria bezain hotz gelditu ziren gipuzkoar «eskale» halek. Ez al zuen Gipuzkoako Diputazioak berak ere eskari hori egin? Ez ote zen errespetuz eta aski* ofizial zen bidez eskatu?

Baina ezetza zen erantzuna, eta Fraga Iribarne jaunaren hitzak tinko gelditu zitzaizkigun buruan. Foru halek ez ziren inork emanak eta erregalatuak, mendez* mende eta sortzapenik ezagutzen ez dugularik, guttutiaz guttutiaz bada ere, 1937. urteraino gugana helduak. Beraz*, zer tradizio haundiagorik? Zer eskualde- edo regionaltasun hoberik? Zer decentralizazio garbiagorik? Ez da ezer asmu beharrik eta inbenta beharrik: lehengo gaurkotasunez eraberritu eta, hor, esanen eta hitzen gainez gurea zena egitan jarri.

Horregatik, ez dugu uste, benetako eskualdetasunik etorriko ote zaikunik, Madrilen izan den Kontseilu alpatu horretatik. Bai ote? Gure baserriak harek bezala esango nuke: oxala baletzi...

Gauza, nondik begiratzen den izaten da askotan. Euskal Herriari dagokionez, gurea zena berriz eraberritu eta kito. Gaur egun horren konpongaitez diren zenbat eta zenbat problema konponduak liratekeen!

IMANOL LASPIUR

daukute, deuskue, digute
dauzkigute, deuskuez, dizkigute
diote, dinoe
genituen, genduzan

lezake, leike
zalo, jako
zloten, entsoen
zitzaizkigun, jakuzen